

לע"נ רבי יואל שרגא
בן הגאון ר' שמואל
דב רוזנברג זצ"ל
נלב"ע אלול תשכ"ו

נר לשולחן שבת

נצבים וילך



בכל עניני העלון
נתנאל רוזנבליט
צבי 21 ב"ב 5791486
ner4499@gmail.com



גליון 581

"כבר השנה תזכו לכך!"

הגאון ר' ניסן וקסמן סיפר: "כשעמדתי עליו לגלות לי טעמו בזה, אמר שקיבל מאחד סכום של אלפיים דולר לצורך זה. ועוד יש לו טעם כמוס, שנזכר ב"תומר דבורה", ולא רצה לגלות יותר... בדקתי ומצאתי שנזכר שם ב"תומר דבורה" פעם אחת מענין זה. בפרק ח' בביאורו למידות ספירות נצח והוד, שצריך לסייע ללומדי תורה ולהזמין להם ספרים לצורך עסקם." (שנה בשנה" תשכ"ו)



ממשה עד משה - "ויכתוב משה את התורה... כתב מרן רבי משה פיינשטיין: יש להוציא לאור ולהדפיס את חידושי תורתו של הצדיק.

שהרי בירושלמי הביא ש"אין עושין נפשות לצדיקים, דבריהם הן הן זכרונם" (שקלים ב' ה') וכן נפסק לדינא (רמב"ם הל' אבל ד' ד).

ולכן פשוט שצדיק ותלמיד חכם אשר אין שיעור לכבודו יש חיוב להדפיס את דבריו וחידושי מחיוב של "עשיית נפש". ובוודאי בזמננו שניתן להדפיס בקלות את דברי הצדיק, כך יפוצו דבריו בעולם והרבה תלמידי חכמים ילמדו את דבריו ויזכירוהו, ודאי הוא חשוב יותר ממה שרק יחידים שהכירוהו יזכירו דבריו.

(שו"ת "אגרות משה" - אגרות השקפה ו')



אין מוכרים ספר תורה אלא כדי ללמוד תורה ולישא אישה. (אהע"א ב') מותר למכור ספר תורה עבור הספקת תלמידים. (או"ח קנ"ג ו')

פסק הגאון רבי עקיבה יוסף שלינגר: נראה לי פשוט שלהדפיס חידושי תורה שלו עדיף מכתובת ספר תורה, שבזה הוא מעמיד תלמידים לדורות. כיון שבלעדי אין מי שימלא חלק זה בתורה. אלא שזה דווקא בחידושי תורה שיש בהם חידושים להלכה. או גם שאר חידושים, שיכול לצאת מהם נפקא מינה למעשה.

אמנם הרוצה למכור את ספר התורה שלו ולקנות ספרים-ש"ס ופוסקים הסתפק בכך ה"פרי מגדים" (קנ"ג כ"ד) ... אך למעשה אין למכור, כי יכול לשאול ספרים מאחרים, או ללכת לבית מדרש ששם מצויים ספרים. אבל להדפיס חידושי תורה שלו שזה אי אפשר בשאלה, בוודאי מותר.

(שו"ת רבי עקיבה יוסף או"ח מ"ה)

היה זה באמצע חודש אלול. אם ובתה עמדו לפני אמא - הרבנית בת שבע קניבסקי - ובקשה בפיהן: שתזכה הבת לזיווג הגון בשנה החדשה.

"מה פתאום?!" התנגדה אמא "מדוע בשנה הבאה? כבר השנה תזכו לכך!" כעבור שבועיים, בערב ראש השנה, באה הבת בברית האירוסין!

יזכו קוראי העלון לכל הישועות והברכות - שפע וכל טוב עוד השנה!



רבי יחיאל מאיר אמר: "כתבנו בספר פרנסה" - פרנסה שתאפשר לנו גם לקחת ספר ליד!" (מתוך הספר "הרב מפר"י" - האדמו"ר רבי צ"ה מלאמא, נכד הרבי מקוצק)

וילך - מצוה תרי"ג

מצות עשה אחת יש בפרשת וילך - שנצטוונו להיות לכל איש מישראל ספר תורה. אם כתבו בידו - הרי זה משוכח ונאהב מאד ... (החינוך)

סיפר הגאון רבי שמחה הכהן קוק: בעירנו רחובות, אחד ממתפללי בית הכנסת התאמץ להשיג מימון לכתבת ספר תורה. לצורך כך ניגש לאנשים כדי להתרימם. אחד האנשים אליו ניגש, היה יהודי עשיר, רחוק משמירת תורה ומצוות. הוא הסכים לשאת בעלות כתיבת רוב הספר, אולם התנה זאת ששמו יונצח על מעיל ספר התורה. דא עקא, אותו אדם היה מחלל שבת בפרהסיא, גם חנותו היתה פתוחה בשבת.

שוחחתי עם הגבאים והבהרתי להם: "היה לא תהיה, לא יעלה על הדעת ששמו של מחטיא הרבים, אדם הרומס ברגל גסה את קדושת השבת יונצח על גבי ספר תורה בהיכל!"

במקביל, פניתי אל האיש. לאחר שהשמעתי באוזניו דברים נוקבים על חומרת מעשיו, הודעתי לו כי תרומתו לספר התורה לא תתקבל. בסיום הזמנתי אותו ואת משפחתו לסעוד על שולחננו את סעודת השבת הקרובה.

הוא בא יחד עם כל משפחתו ולבנו נמס. לאחר תקופה קצרה סגר האיש את חנותו בשבת!

(מורה לצמא" מסעי תשע"ו)



כל איש מישראל יש לו חלק בתורה, כאשר כתב הגר"א, שלכן כתבו חז"ל "יגעתי ולא מצאתי אל תאמין", שהוא כעין מציאת דבר שישנו בעולם ונאבד... כן ענין התורה, לכל איש ניתן חלק בתורה במעמד הר סיני, לפיכך אנו מבקשים כולנו מהקב"ה "ותן חלקנו בתורתך!" ("שם עולם" מהח"ח פ"ג)



"יחיבאני צל ידו תחת כנפי השכינה". סיפר מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר: "את חידושי התורה בהלכות נזקי ממון אשר בראש ספרי "אבן האזל" חידשתי והעליתי על הכתב כאשר הייתי ביער בסביבת סלוצק, שם התחבאתי מפני השלטון הקומוניסטי אשר רצו לאסרני".

(בדרך עץ החיים" א')

כתב אדוני אבי הרא"ש שזה לא נאמר אלא לדורות ראשונים, שהיו מותבין ספר תורה ולומדים בו, אבל האידנא שמניחים את ספר התורה בבית הכנסת לקרות בו ברבים, מצות עשה לכתוב חומשים, משנה וגמרא ופירושיהן, להגות בהן הוא ובניו.



ראש ישיבת מיר, הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל כשהדפיס את ספרו "דברי אליעזר" בשנת תשכ"ג, שלח אותו לתלמידיו. ביקשם במכתב מיוחד וגם בהקדמת הספר כתב שלא ישלחו לו תמורתו, כי אם יקבלוהו במתנה גמורה. היו מקרים וכמה גדולי ישראל שלחו לו תשלום על הספר והחזיר להם.

הסופר שניצל פעמים רבות בזכות כתיבת ספר תורה כמה ניסים ונפלאות עשה עמי' יתברך מסטאמבול עד בואי לארץ' וחזרו כולם לצפת לראש השנה ואף אני באתי עימם"

רבי יוסף סופר החליט לעלות לארץ ישראל, היה זה לאחר הנס הראשון, בעירו פרצה שריפה ולא ניזוק, בדרכו, בעיר הנמל גליץ הספיק לעלות על אוניה שהפליגה לקושטא, בעת שהטטרים כבשו את העיר, שדדו וטבחו בה - 'כפסע היה ביני לבין המוות!' בסוף חודש אלול תקי"ח הגיעו רבי יוסף סופר, אשתו ובנו אל קושטא. אלא שלא מצאו ספינה לארץ ישראל, כי אוניית עולי הרגל היהודים היתה מפליגה אחת לשנה, בתחילת חודש אלול. 'ונזדמנתי אצל גביר אחד ויש שם ספר תורה עומד בהיכל, פסול זה עשר שנים ולא יכלו הסופרים לתקנו. כששמע הגביר שאני עומד לנסוע, בא אלי עם אנשים חשובים וביקשו שאתקן להם אותנו, והבטיח לי שכר גדול, ואמרו לי שבזכות זה יציל אותי ה' ואבוא בשלום מהים לארץ ישראל. וביטלתי רצוני בגלל מצוה זו. ותיקנתי ותהום כל העיר... באומרם שהספר יפה יותר ממה שהיה בתחילה, ונתן לי שכר כפל כפליים וכל זה אינו שווה לי... ובזכות זה שנתעכב בקושטא ניצלו חייו וחיי משפחתו, שבאותו זמן היתה רעידת אדמה קשה בצפת, העיר אליה ביקש לבוא. 'ונתתי שבח והודיה לה' על שבאתי אחרי הרעש, שאלמלי כן... משראו את כשרונו הגדול בכתיבת ספרי תורה, באו אליו נכבדי העיר והציעו לו כי יישב זמן מה בקושטא, יכתוב ספרי תורה, שכן חסרים הם ספרים וישתכר יפה. ויען להם רבי יוסף: "תמיהה גדולה יש לי עליכם חכמים, וכי באתי להרוויח ממוון?! התעכבתי כאן בדרכי לארץ הקודש, ויש לי בטחון כי מי שלא חסך ממני עד כה יהיה בעזרי גם בארץ ישראל ויתן לי שם פרנסתי בכבוד!"

באלול שנת תקי"ט עלו רבי יוסף, אשתו ובנו על ספינה, ובדרכם רעש הים הולך וסוער, זרק הספינה מלמטה למעלה כקליפת אגוז, נתבהלו הנוסעים... ורב החובל תמה מאד: 'מיום היותי לא ראיתי כזאת, אפשר הקב"ה חושב להחריב העולם, רוצה להביא התהום מלמטה... ושוב נעשה להם נס והגיעו בשלום לביירות. שם שמעו את הבשורה הרעה כי אותה סערה היתה בשל רעידת אדמה נוספת שפגעה בצפת. 'וזאת היתה לי לטובה שכל העיכובים שהיו לנו לטובה... כך באתי בשל כך יום אחד לאחר הרעש ולא שהיתי בצפת... צפת נהרסה, רבים נהרגו, ותושביה ברחו. כיון שכך רבי יוסף ומשפחתו נשארו בינתיים בביירות.

שמע גביר אחד מן הכפר דיר אל קמור שבהרי הלבנון כי הגיע לביירות סופר מומחה. הציע: 'הואיל ונזדמנת לכאן, אפשר שזה מן השמים, שאבוא לכפרו ולכתוב עבורו ספר תורה חשוב, שכן נדר להכניס ס"ת לבית הכנסת. והבטיח שיתן לי שכירות ככל שארצה ואהיה אני ומשפחתי מאוכלי שולחנו, ועד שאסיים את כתיבת הספר תבנה צפת ונוכל להתיישב בה. והתחלתי לכתוב הספר והיה לי נחת רוח אצלו, כל טוב, כל מה שלבי חפץ... לילה אחד שוב רעשה הארץ וברחו תושבי דיר אל קמור לשדות. להפתעת התושבים, איש מאנשי הכפר לא ניזוק, ואמרו בני הכפר כי הכל בזכות רבי יוסף הכותב ספר תורה בישובם.

ועוד נס ארע לו לרבי יוסף. באותו זמן פרצה מגיפה בארץ ישראל עד לבנון, ומתו רבים ובכפר לא נפגע איש. ושוב אמרו הזקנים, יהודים וערבים: 'הכל בזכות רבי יוסף, כותב ספר התורה.'

עברו שנים... 'בינתיים החלו בבנין הבתים ובתי הכנסת שנהרסו בצפת. מושל הגליל, דאהר אל עומר, שלח למקומות אשר ברחו לשם, וציווה לכל החכמים והגבירים שיחזרו לצפת. וחזרו כולם לצפת לראש השנה, ואף אני באתי עימם, ויש לי דירה טובה... ושמח שמחה רבה, שאחר תלאות רבות בא לעיר אליה השתוקק... ויצא שמו בארץ ותיקן הרבה ס"ת... (מתוך אגרת ר' יוסף סופר למשפחתו)



ברכות לשנה הבאה...

לאחר שיצא לאור אחד מכרכי "אבן האזל" נכנס לבקר אצל הגאון רבי איסר זלמן מלצר תלמיד חכם שהיה נוהג להפריך את החידושים שהשמיעו לפניו, או לציין כי חידוש זה אחר נמצא כבר באחד הספרים, בדרכו זו נהג גם בשיחתו עם רבינו.

לאחר שסיים את ביקורו אמר לו רבי איסר זלמן: "הנני מאחל לך שבשנה הבאה יצא לאור ספר חידושי תורה מפרי עטך ואנכי אבקר אצלך..." (בדרך עץ החיים" א')

הספר "לשון הזהב" הינו חיבור מיוחד על מסכתות ברכות, שבת, עירובין אותו חיבר "הגאון הגדול מופת הדור, ארי שבחבורה... הכר דבק מאח להרב רבי אלימלך זצלל"ה, מהר"ר זאב וולף אב"ד ליונסק, נפטר בשיבה טובה בן קי"ג שנים". (שער מהדורת ורשה תרנ"ט)

כה כתב מהר"ר זאב וולף באמצע חידושי במסכת שבת:

"נלאתי לכתוב מה שחידשתי במסכת זו וכן הרבה מסכתות שלימדתי בישיבת תלמידים מחמת עול ציבור, כי יבואו אלי לדרוש את משפטם, וכן שאר צרכי ציבור ועול תלמידים שהעמדתי תודה לקל. ולא כתבתי אלא מעט לעת הפנוי..."

אמנם עתה בשנת תקו"ם תרחם ציון, כאשר ניטלה הוד תפארת דת הקדושה, ידידי אהוב נפשי, צמיד לבי, החסיד המנוח מהר"ר אלימלך זיע"א נסתלק ועלה למרום, וארא כי הגלות מתגברת עלינו והתורה נתמעטת כל יום ויום, קיבלתי עלי שכל מה שעלה על רעיוני, הן בהקיצן, הן בשינה, אכתוב על הנייר, שיהיה לזכרון לדורי דורות, ומן השמים יעזרונו לגמור על מסכת זו ושאר המסכתות ויגדיל תורה ויאדיר". (לשון הזהב" שבת פה.)



סיפר ידידי הרה"ג רמ"ו: 'בהיותי בישיבה לצעירים "דרכי משה", יום אחד נכדו של הגאון רבי שמואל ברוך ורנר חזר בהתרגשות מסבו. סיפר: היינו צריכים שו"ת הריב"ש. הלכתי לסבי שיש לו ספריה גדולה. אמר לי: "עלה בסולם, למדף פלוני, הספר השמיני". חיפשתי ולא מצאתי. "סבא, זה לא שם" אמרתי. "זה שם, תסתכל טוב". חיפשתי ומצאתי, היה זה ספר דק ובלוי, על הכריכה לא היה ניכר שם הספר.

סבא ראה שאני מתפלא על בקיאותו, שהוא יודע היכן נמצא כל ספר... אמר: 'דע לך, הייתי קונה כל ספר כאשר הייתי צריך לעיין בו בדבר שהופיע ונתלבן בספר - אני יודע כל ספר וספר בעבור מה היה נצרך לי בעת הקניה'. (נר לשלחן שבת')



מתוך "בית אמי"- אותו ספר עצום על הרבניית בת שבע קניבסקי ע"ה נהגו אבא ואמא לבקר כל נכד שנישא. הביקור התקיים במוצאי שבת הראשון שלאחר שבע הברכות. אבא היה מביא את ספריו כמותנה, ואף אמא היתה מביאה מתנה משלה.

הביקור כולו נסב סביב דברי תורה והלכה, כגון היכן לקבוע מזוזות, וכיוצא בכך. אמא היתה בוחנת את הבית ואת רהיטיו, משבחת ומברכת. בביקור כזה הסתובב גם אבא בבית, לוודא שלא שכחו להשאיר "זכר לחורבן" בכל חדר מול הפתח.

פעם אבא הופתע לגלות שבארון הספרים הניצב בסלון יש ויטרינה! הוא תמה על מטרתה של הויטרינה, והציע לנכד להסירה ולהכניס במקומה מדף נוסף לספרי קודש..."

יום שהוציא בו אבא ספר חדש היה יום חג בבינתנו, והשמחה הרקיעה שחקים, ממש כמו בעת שהתארס או התחתן אחד מן הילדים. אבא עמד נרגש והביט מבעד לחלון, ממתין בציפייה דרוכה לבואם של הספרים. כאשר הגיעו הספרים השגיח על הסבלים לבל יניחום על הרצפה. ואנו היינו ממחרים להעניק מהם לידידי המשפחה ולחלוק עמם את השמחה העזה. גם לאחר שאבא הוציא כמה ספרים, לא הועם זוהרה של שמחה זו! (שם)



הרבנית הדסה, אשת הגאון רבי בן ציון אבא שאול, כמה רצתה שחידושי התורה של בעלה יודפסו ויחקקו בעט ברזל לדורות. בזמן מחלתו, שהכתיבה היתה קשה עליו ישיבה היא בעצמה לכתוב מפיו - קונטרסים שלמים בכתב ידה של חידושי תורה.

בכל פעם כשמסר שיעור כללי, טרחה להשיג טייפוקורדר של אותם ימים, מכשירי כבד של סלילים, והיתה טורחת להביאו לישיבה שיקליטוהו, על מנת שתשמור תורתו. (זכרון הדסה - אור לציון)



כאשר הגה"ח ר' שמואל צבי קובלסקי שמע שמישהו ממכריו הרבים חיבר ספר, השתדל להשיגו ולעיין בו. כדי שכאשר יפגוש במחבר - יוכל לצטט מהכתוב בספרו ולשמחו! ("אנא עבדא")